

*Лариса КУБСЬКА,
молодший науковий співробітник відділу
управління та економіки в системі професійно-
технічної освіти Львівського науково-
практичного центру Інституту педагогіки і
психології професійної освіти АПН України*

Інформаційно-аналітична діяльність керівника ПТНЗ при підготовці кваліфікованих робітників

Сучасний керівник професійно-технічного навчального закладу усвідомлює, що сьогодні необхідний перехід до побудови багаторівневого управління з включенням до нього представників учнівських колективів, сім'ї, громадськості, замовників кадрів, спонсорів та інших учасників освітнього процесу, які компетентні у питаннях підготовки робітничих кадрів.

Практика свідчить, що керівники ПТНЗ добре знають про постійні зміни в училищному житті – щороку, щодня, щохвилини. Потрібно вміти підтримувати освітній процес у професійно-технічному закладі освіти не лише в рамках запрограмованих вимог, але й шукати можливості для розвитку. Тому ПТНЗ не обійтися без налагодженої системи інформаційного забезпечення управлінської діяльності, що є основою для аналітичного аналізу внутрішньоучилищних та зовнішніх інформаційних потоків. Відповідно до змісту Доктрини розвитку освіти одним із пріоритетних напрямів її реформування є: оновлення змісту освіти, введення новітніх ефективних інформаційних педагогічних технологій навчання; створення нової системи методичного та інформаційного забезпечення освіти; входження України до трансконтинентальної системи комп'ютерної інформації [3].

Інформаційне забезпечення управління освітніми закладами як складною соціально-педагогічною системою є предметом дослідження вітчизняних і закордонних учених. Зокрема, ефективна система

інформаційного забезпечення управлінням закладом освіти, розроблена на основі орієнтації на кінцевий результат його діяльності П. Третяковим. Внутрішкільна інформація описана Т.Шамовою, Г.Чекмарьовим. Вони дали загальну характеристику внутрішкільної педагогічної інформації, розглянули її види та вимоги до відбору змісту, розкрили підходи до створення інформаційних потоків; з'ясували шляхи реалізації педагогічної інформації з урахуванням функціональних обов'язків усіх членів шкільного колективу, які відповідають за наповнення інформаційних потоків за напрямками їхньої діяльності.

Окремі аспекти проблеми інформаційного забезпечення управління навчальними закладами досліджені Н.Островерховою, Л.Даниленко, Л.Калініною, М.Легким, І.Лікарчуком, Р.Гуревичем.

Активно працюють над цією проблемою ряд учених-економістів, що досліджують інформаційне забезпечення управлінської діяльності і потоки інформації зокрема: О.Матвієнко, Л.Довгань, Т.Базаров, Б.Єр'оміна, Н. Паркінсон, М.Рустомджі, В.Травін, В.Дятлов, В.Коган та ін.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій свідчить, що керівники ПТНЗ змушені послуговуватись переважно науковими працями з проблем управління загальноосвітньою школою, а інформаційна діяльність директора училища, ліцею практично не досліджена. На наш погляд, мало розроблена проблема аналітичної діяльності керівника сучасного професійного закладу освіти, що ґрунтується на опрацюванні й аналізі зовнішньої і внутрішньої інформації. Тому метою статті є висвітлення значення та суті інформаційно-аналітичної діяльності керівника професійно-технічного навчального закладу.

Без сумніву, директори училищ часто змушені вирішувати проблеми і завдання, які характеризуються інформаційною відкритістю,

унікальністю кожної ситуації. Вони потребують інформаційно-аналітичного забезпечення, тобто використання інформації та інтелекту.

Інформаційне забезпечення є базою, на якій ґрунтується управлінська діяльність. Інформація – “зміст будь-якого повідомлення, дані про щось, які розглядаються в аспекті передачі їх у часі і просторі” [2, с. 150].

За С.Гончаренком, інтелект – розумові здібності людини: здатність орієнтуватися в навколишньому середовищі, адекватно його відображати й перетворювати, мислити, навчатися, пізнавати світ і переймати соціальний досвід; спроможність розв’язувати завдання, приймати рішення, розумно діяти, передбачати. Розвиток інтелекту залежить від природних задатків, можливостей мозку й від соціальних факторів – активної діяльності, життєвого досвіду [2, с. 146-147].

Під **аналітичною діяльністю керівника** будемо розуміти процедури і процеси інтелектуальної діяльності, які мають ознаки творчості, породжують нову інформацію, дозволяють виявляти нові проблеми та аспекти, пропонувати нетрадиційні способи їх вирішення [4, с.51].

Творчий керівник – це управлінець, здатний культивувати на підставі власного професійного і особистісного досвіду інноваційні форми і методи управлінської діяльності, що відповідають об’єктивній ситуації і забезпечують найкраще досягнення визначеної мети, цілей організації [5, с. 242].

Тобто, інформаційно-аналітичною діяльністю керівника ПТНЗ можемо вважати процес збору нової інформації, її аналітичне опрацювання і осмислення з метою використання під час управління училищем, ліцеєм в динаміці, прийняття управлінських рішень, виявлення проблем та з’ясування шляхів їх вирішення.

На нашу думку, умовами якісного інформаційно-аналітичного процесу в ПТНЗ буде: по-перше, достатнє забезпечення внутрішньою і зовнішньою інформацією; по-друге – вміння її аналізувати, узагальнювати, робити висновки, пропонувати варіанти вирішення завдань; по-третє – бажання не просто сприймати нову інформацію, а й аналітично оцінювати її.

Проведені дослідження свідчать, що питання удосконалення роботи з інформацією, аналітичне її осмислення ігноруються багатьма керівниками ПТНЗ. Вони воліють при прийнятті рішень покладатися не на нову інформацію й знання, а на власний досвід та інтуїцію, що може призвести до неадекватних рішень, втрат набору учнів і позитивного іміджу професійно-технічного закладу освіти.

Інтуїція дозволяє бачити проблему загалом, а логіка забезпечує скурпульозне бачення її фрагментів. Інтуїція не може дати ні строгості, ні достовірності. Творчі ідеї самі по собі не народжуються, а виникають тоді, коли соціальні мотиви спонукають людину творити, знаходити проблеми та пропонувати способи їхнього розв'язання [1, с. 31]. У науці прийнято говорити, що творчий процес складається із зародження задуму, нагромадження матеріалу, його обдумування, творче осяяння, а також перевірку істинності отриманих результатів. Отож, керівник отримує інформацію про певну подію, явище, факт, оцінює нову інформацію з точки зору значимості для вирішення поточних завдань чи бачить перспективні варіанти на майбутнє.

Але проблема в тому, що керівники ПТНЗ не завжди розуміють важливість такого прогнозування. Через це зовнішня інформація упускається, а увага зосереджена тільки на навчально-виховному процесі в училищі. Результати анкетування управлінців львівських ПТНЗ свідчать про те, що найчастіше вони використовують внутрішньоучилищну інформацію. Для організації інформаційно-аналітичної діяльності

необхідно володіти зовнішньою інформацією (а особливо – законодавчо-правовою, директивно-нормативною, науково-педагогічною та ін.). І постійно шукати нові відомості для ефективного керування процесом професійного становлення особистості. Продукти творчого пошуку можна поділи на дві групи: “одну з груп утворюватимуть продукти наперед планованої творчості, іншу – ті, що з’явилися цілком стихійно” [1, с. 32]. Не можна забувати про те, що, за спостереженнями психологів, найбільший інтерес до праці виникає тоді, коли людині дещо не вистачає знань для виконання роботи, а це спонукає її до творчості.

Педагогічні технології є інструментарієм для досягнення якісних змін у професійній підготовці фахівців, тому вони повинні бути насичені сучасною інформацією щодо досягнень науки, техніки, технологій виробництва, інтегрованих у ринок праці. У зв’язку з цим актуальності набуває формування інформаційної бази професійної освіти, яка повинна передбачати: теоретичне обґрунтування та відбір внутрішньої й зовнішньої інформації з напрямів фахової підготовки; структурування і створення банку інформації, перетвореної у зміст професійної підготовки; програмування інформаційної бази; технічне і дидактичне забезпечення інформаційної системи тощо.

У сфері управління багато аналітичних завдань вирішується в режимі прямого інформаційного моделювання і спостереження за керованою сферою, минаючи стадію аналізу традиційних публікацій, у яких інтервал між подією та її відображенням надто великий, на що звертають увагу дослідники проблем і завдань інформаційно-аналітичної діяльності.

Отже, директору професійно-технічного навчального закладу треба пам’ятати, що головне в управлінській діяльності – не нагромадження інформації, а вміння здійснювати інформаційно-аналітичні і прогностичні дослідження, які базуються на методах інформаційного моделювання. Сучасний керівник ПТНЗ повинен вміти вирішувати специфічні завдання

моніторингу, ситуаційного аналізу, використання електронних ресурсів засобів масової інформації, Інтернету, неформальних і недокументованих джерел, соціологічних даних, інтелектуалізованих режимів контекстного пошуку, що не можливо без організації інформаційно-аналітичної діяльності.

1. *Волощук І.* Феноменологія творчості: дидактичний аспект // Світло. – № 4. – 1998.

2. *Гончаренко С.У.* Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.

3. Інформатизація освіти і проблеми створення комп'ютерних програмно-педагогічних засобів // Освіта України. – 2003. – № 23.

4. *Матвієнко О.В.* Основи інформаційного менеджменту: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.

5. Управління підготовкою кваліфікованих робітників та фахівців у регіоні: організаційно-педагогічні та економічні засади: Монографія / За ред. Я.Г.Камінецького. – Львів, 2003. – 384 с.

Информационно-аналитическая деятельность руководителя

ПТУЗ при подготовке квалифицированных рабочих

Раскрываются значения и суть информационно-аналитической деятельности руководителя профессионально-технического учебного заведения в процессе профессионального обучения и воспитания.

